

दैनिक

लुम्बिनी

निजी क्षेत्रबाट निरन्तर प्रकाशित पहिलो राष्ट्रिय दैनिक

हामी बोलेर मात्र
होइन पुन्याएर छाड्छौं

तपाईंको अत्यन्तै जरूरी चिठी एवं पार्सलहरू
नेपाल लगायत भारत र विश्वका प्रमुख शहरहरूमा
पठाउनु परेमा हामीलाई सम्झनुहोस् ।

सुपर काइनेटिक
कुरियर्स सर्विस

ट्राफिक चोक हिमालयन
बैंकको साइड (सुर्खु लाईफ इन्सोरेन्स भन्धोको भवन)
फोन:- ०७७४२०५७७१

वर्ष ३६ | अंक २४८ | बुटवल | २०८१ भदौ १८, गते मंगलबार

नेपाल संवत्

११४४

Tuesday Sept.03 2024

पृष्ठ ४

मूल्य रु. ६ मात्र

Lumbini

दूधको ६० करोड

भुक्तानी दिन

अर्थमन्त्रालयको पहल

बुटवल । अर्थ मन्त्रालयले निश्चित सर्तसहित दुग्ध विकास संस्थानमा ६० करोड रुपैयाँ ऋण लगानी गर्ने गरी मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेस गर्न कृषि तथा पशुपन्छ विकास मन्त्रालयलाई सहमति दिएको छ । दुग्ध विकास संस्थानले यो रकम तत्कालका लागि किसानहरूलाई दूधको बाँकी रकम भुक्तानीमा प्रयोग गर्न सक्नेछ ।

चातु आर्थिक वर्षका लागि दुग्ध विकास संस्थानको नाममा ऋण लगानीअन्तर्गत १ करोड रुपैयाँ बजेट व्यवस्था भएकोमा कृषि मन्त्रालयमा विनियोजित रकमबाट थप ५९ करोड रुपैयाँ रकमान्तर गरी कुल ६० करोड ऋण लगानी गर्ने गरी मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेस गर्न सहमति दिइएको हो । यससम्बन्धी प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भएपछि सरकारले संस्थानमा ऋणको रुपमा लगानी गर्नेछ ।

दुग्ध विकास संस्थानबाट दूधको भुक्तानी नपाएको भन्दै किसानहरूले भुक्तानीका लागि माग गर्दै आएका छन् । किसानलाई दुग्धको बाँकी रकम भुक्तानी गर्ने विषयमा उपप्रधानमन्त्री एवं अर्थमन्त्री विष्णुप्रसाद पौडेल, कृषिमन्त्री रामनाथ अधिकारी, दुग्ध विकास संस्थानका अधिकारीबिच पटक-पटक छलफल भएको थियो ।

बुटवल-

नारायणगढ

सडकको ठेक्का

तोडिन सक्ने

बुटवल । भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्री देवेन्द्र दाहालले बर्खापछि पनि कामले गति नलिए बुटवल-नारायणगढ सडकको ठेक्का तोड्न सरकार बाध्य हुने बताएका छन् ।

बुटवलबाट सडकको प्रगति हेर्दै नारायणगढ आइपुगेका मन्त्री दाहालले भरतपुरमा प्रेस चौतारीले गरेको पत्रकार सम्मेलनमा यो सडकको अवस्था 'क्रोनिक' (समस्याग्रस्त) हुन लागिसकेको बताए ।

पूर्व-पश्चिम राजमार्गको नारायणगढ-बुटवल खण्ड निर्माणको सम्पन्नता सन् २०१९ को फेब्रुअरीमा भएको थियो । अहिलेसम्म भौतिक प्रगति करिब ५४ प्रतिशत भएको छ । मन्त्री दाहालले थपिएको अवधिभित्र निर्माणको काम जसरी पनि पूरा हुनुपर्ने बताए ।

'सरकारको तर्फबाट कुनै समस्या छैन । निर्माण व्यवसायीले भुक्तानी पाइरहेका छन् । हामीसँग पैसा पनि छ । तर काम ढिला भइरहेको छ । त्यसलाई छिटो सम्पन्न गर्न हामीले विभिन्न चरणका छलफलहरू गरेका छौं । हाइ लेवलमा पनि वार्ता भएको छ,' दाहालले भने-'तपाईंहरूले ठेक्का लिएको हो निर्माण व्यवसायीको तर्फबाट, त्यो जिम्मेवारी पूरा गर्नुपर्छ भनेर पटक-पटक सम्झाएका छौं ।'

निर्माण कम्पनी चाइना स्टेट कन्स्ट्रक्सन इन्जिनियरिङ कर्पोरेसन प्रालिले भने कोभिड-१९ र मूल्यवृद्धिका कारण काममा ढिलाइ भएको बताउने गरेको छ ।

पछिल्ला महिना काम सुस्त भएपछि मन्त्री दाहालले तालिमका लागि चीन गएका आयोजना निर्देशकलाई निर्माण कम्पनी चाइना स्टेट कम्पनीमा पुगेर कुरा गर्न लगाएका थिए ।

अहिले यो सडकमा ५०-५५ जना कामदारले मात्रै काम गरिरहेका छन् । मन्त्री दाहालले बर्खापछि पनि कामको गतिलो लक्षण देखिएन, उनीहरूले गरेको कामप्रति विश्वास भएन भने ठेक्का तोडेर जाने बताए ।

स्वदेशी उद्योगको फर्निचर क्रान्ति :

चिनियाँ र भारतीय विस्थापित गर्दै आवास फर्निचर

विदेशी फर्निचर आयातमा लगाइने भन्सार दर वृद्धि गरेर स्वदेशी उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति र कानुन बनाउने हो भने हाल वार्षिक ५० करोडको फर्निचर बिक्री गरिरहेकामा निकट भविष्यमा वार्षिक एक अर्बको फर्निचर आयात विस्थापन गर्नसक्ने उद्योगको दाबी छ ।

फर्निचर उद्योगका परिकल्पनाकार निर्माण थैव

टिआर शर्मा

बुटवल

आधुनिक डिजाइन, हेर्दै आकर्षक अनि लोभलाग्दो फिनिशडका सामान देखेबित्तिकै धेरैको दिमागमा चाइनिज वा विदेशी होला भन्ने परिहाल्छ ।

तर रुपन्देहीको देवदह भलुहीस्थित आवास रिटल एण्ड फर्निचर उद्योगका उत्पादनले चिनियाँ फर्निचरलाई डिजाइन, फिनिशड र गुणस्तर र मूल्यमा टक्कर दिँदै नेपाली फर्निचर पनि अब्बल छन् भन्ने सावित गर्दैछ ।

कोरोना महामारीका बेला भएको लकडाउनकै बिचमा विदेशी फर्निचरको आयात विस्थापन गर्ने गरी युवा उद्यमी निर्माण श्रेष्ठ थैवले गुणस्तरीय र टिकाउ

फेन्सी फर्निचर उत्पादनको कन्सेप्ट ल्याएका हुन् ।

निर्माण औद्योगिक व्यापारिक घराना आवास ग्रुपको परिवारका तेस्रो पुस्ता हुन् ।

व्यवस्थापनमा स्नातक तहसम्म अध्ययन गरेका निर्माणले प्लस टु पढ्दैदेखि परिवारको व्यापार हेर्न थालेका थिए । चाइनिज कुर्सी, टेबल, सोफा किनेको दुई चार महिनामै टुटफुट हुने समस्या हुन्थ्यो र ग्यारेन्टी वारेन्टी नभएकोले ग्राहकले चाइनिज उत्पादन प्रयोग गर्दा धेरै झण्डत व्यहोरेको देखेका उनले यस्तो समस्या एकदमै कम हुने गरी टिकाउ तर आकर्षक फेन्सी फिनिशडका फर्निचर उत्पादन सुरु गरे ।

कोरोनाका बेला विदेशबाट सामान आयात ठप्प भएको थियो, सोही मौकामा आधुनिक शैलीका फर्निचर बजारमा ल्याएपछि छोटो समयमै नेपालमा राम्रो बजार

लिने अवसर पायो । बाहिरी आँखाले हेर्दा मात्र नभइ आवासका फर्निचर गुणस्तर र टिकाउमा पनि चिनियाँ र भारतीयभन्दा अब्बल भएपछि अहिले बजार पिटेको छ ।

विदेशी फर्निचर हेर्दा आकर्षक भए पनि टुटफुट भएमा गुनासो गर्ने र मर्मत गर्ने सुविधा नभइरहेको अवस्थामा जहाँ आफ्ना उत्पादन पुगेका छन्, त्यही ठाउँ-ठाउँमा मर्मत सुविधा दिएपछि आवासका फर्निचरप्रति बिक्रेता र उपभोक्ताको आकर्षण हवातै बढेको हो ।

बजारमा आवासका फर्निचरको माग बढेपछि एउटा उद्योगले माग अनुसार पुर्‍याउन नसकेकपछि भलुहीसँगै काठमाडौंको नैकापमा पनि उद्योगको उत्पादन इकाइ सञ्चालनमा आइसकेको छ ।

» बाँकी ३ पेजमा

सिद्धार्थनगरमा ५ सय ई-रिक्साको मापदण्ड, दर्तामा आउन आग्रह

भैरहवा । पछिल्लो समय इरिक्साले नगरको ट्रफिक व्यवस्थानमा अवरोध गरेसँगै सिद्धार्थनगर नगरपालिकाले व्यवस्थापनका लागि सरोकारवाला निकायसहित मापदण्ड बनाएको छ ।

नगरपालिकाले विना दर्ताका अटो टेम्पु र ई-रिक्सा व्यवस्थापनमा कडाइ गर्दै दर्ता प्रक्रियामा नआउनेलाई सञ्चालनमा रोक लगाउने निर्णय समेत गरेको छ । सोमबार जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा सर्वपक्षिय बैठक मार्फत विभिन्न १० बुँदे निर्णय गर्दै ५ सय वटा अटो टेम्पु, ई-रिक्साको सञ्चालन, व्यवस्थापन र नियमन गर्ने निर्णय गरिएको हो ।

सिद्धार्थनगरभित्र विना दर्ताका अटो टेम्पु

र ई-रिक्सा जस्ता तिन पाग्रे सवारीले सडक जाम गर्ने, यात्रुलाई महँगो भाडा असुल गर्ने, मनपरी पार्किङ गर्ने गर्दा नगरभित्र पैदलयात्री तथा अन्य सवारी चालकलाई समस्या परेका गुनासो बारम्बार आउने गरेको थियो । यसलाई व्यवस्थापन गर्न भन्दै स्वयम् अटो चालकहरु नै आन्दोलनमा उत्रिएका थिए ।

अटो टेम्पु र इ-रिक्सा चालकहरु नै हामीलाई नियमन गर भनेर सडकमा आउन थालेपछि सोमबार बसेको बैठकले कागजात विनाका अटो टेम्पु र इ-रिक्सालाई नगरभित्र सञ्चालनमा रोक लगाउने निर्णय गरिएको सिद्धार्थनगर नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत जनक थापाले बताए ।

सिद्धार्थनगर नगरपालिकाका प्रमुख इस्तियाक अहमद खानको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको बैठकले हाल नगरभित्र पाँच सयको संख्यामा अटो टेम्पु, ई-रिक्सा तीनपाग्रे सवारी दर्ता गर्ने निर्णय गरेको छ ।

तीनपाग्रे सवारीको बलुबलु, चालकको सवारी चालक अनुमति पत्र, सवारीको बिमाको प्रमाणपत्रका आधारमा मात्र अटो टेम्पु र ई-रिक्सा तीनपाग्रे सवारीलाई दर्ता गरिने निर्णय भएको नगरप्रमुख इस्तियाक अहमद खानले जानकारी दिए । सर्वपक्षिय बैठकको निर्णय कार्यान्वयनका लागि सञ्चारकर्मी, प्रहरी प्रशासनको सहयोगको अपेक्षा रहेको उनले बताए ।

बैठकको निर्णयअनुसार आवश्यकताको आधारमा नगरपालिकाले नियम, कानुन, ऐन संशोधन गरी एक सवारी धनीले बढीमा तीनवटा सवारी मात्र दर्ता गर्न पाउने, दर्ता भएका तीनपाग्रे सवारीलाई नगरपालिकाले पार्किङको उचित व्यवस्थापन गरिदिने, रुटपरिमिट उपलब्ध गराउने, नगरभित्र सञ्चालनमा रहेका तीनपाग्रे सवारीलाई एक रुपता दिनका लागि अगाडिको भागमा पहिलो रंग लगाउन अनिवार्य गर्नेलगायतका निर्णय गरिएको बैठकको सहजीकरण गरेका रुपन्देहीका प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेश अर्यालले बताए ।

दर्ता प्रक्रियाका लागि तीन हप्ताको समय दिने र त्यसपश्चात् संयुक्त अनुगमन गरी दर्ता नभएको अटो टेम्पु र ई-रिक्सालाई सञ्चालनमा रोक लगाइने निर्णय गरिएको छ ।

» बाँकी ३ पेजमा

HYDRABADI
DUM BIRYANI
Quality Lassi Center

9809529708, 9826426071

Butwal-6, Nepalgunj Road

www.hydrabadimatkadumbiryani.com

सम्पादकीय

सुरुङ्मार्गले जगाएको आशा

अधिकांश विकास आयोजनाको काम सुस्त भइरहेका बेला सिद्धबाबा सुरुङमार्गको काम तीब्र ढंगले अघि बढेको छ । सुरुङमार्गको कुल १ हजार १ सय २६ मिटरमध्ये ४ सय ९० मिटर खनिएको छ । सुरुङमार्गको दुवैतिरबाट खनिएकोले काम छिटो सकिने आशा पलाएको छ ।

सुरुङमार्ग बेलैमा सक्न सरकारी निकायको निगरानी पनि उचितकै छ । विभागीय मन्त्रीदेखि सम्बन्धित सरकारी कार्यालयका अधिकारीहरूले नियमित अनुगमन गरिरहेका छन् । विकास आयोजनामा हुने यस्तो अनुगमनले बेलैमा काम सक्न सघाउ पुऱ्याउँछ । दुई दिनअघि यहाँ आएका भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्री देवेन्द्र दाहालले सुरुङमार्गको ब्रेक थु सय दिनमा हुने घोषणा गरेका छन् । अहिलेको गतिमा काम भए मन्त्रीले भनेभैं सय दिनमा ब्रेक थु हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

सुरुडमार्ग निर्माण बेलैमा सक्न दबाब पनि छ । गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सञ्चालनमा आएसँगै अभैँ दबाब बढ्ने छ । यो मार्ग हुँदै पाल्पा, पोखरा र मुक्तिनाथसम्म पर्यटक आवागमन हुने भएकोले पर्यटकको आवागमन सुरक्षित बनाउन छिटो सक्न दबाब हुनु स्वाभाविकै हो । छिटो काम सक्ने विषय मात्रै प्रधान होइन, गुणस्तरीय काममा पनि उत्तिकै चासो दिनुपर्छ । काम सक्ने हतारोका कारण गुणस्तरीय काम भएन भने दिगो हुँदैन । गुणस्तर कमजोर भयो भने राज्यको अबीँ लगानी खेर जान सक्छ । सुरुडमार्ग भन्दा उत्तर र दक्षिणतर्फको सडकलाई सुरक्षित बनाउन पनि बजेट विनियोजन हुन आवश्यक छ । पहिरोग्रस्त क्षेत्र केवल सुरुडमार्ग भएको ठाउँमात्रै होइन । पहिरोको जोखिम भएको ठाउँमध्ये सुरुडमार्ग भएको ठाउँ एउटा हो, उत्तर र दक्षिणतिरको सडकलाई सुरक्षित बनाउन उत्तिकै आवश्यक छ । सिद्धबाबा सडकलाई सुरक्षित बनाउन सक्दा नै यस क्षेत्रको पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न संभव छ । पर्यटकको सुरक्षित आवागमनले मात्रै पर्यटन प्रवर्द्धन संभव छ ।

दबावले टिकन नसकेको हदम्याद

बलराम के.सी.

जेल सजाय भएको
व्यक्तिलाई मन्त्री बनाउनु नहुने
थाइल्यान्डको नैतिकताको नमुना
हो । हामीकहाँ ट्रान्सपरेन्सिले
एसियाकै श्रेष्ठ भनेको व्यक्ति
प्रधानमन्त्री र भुटानी शरणार्थी
प्रकरणमा नाम आएको
व्यक्ति उपप्रधानमन्त्री र
परराष्ट्रमन्त्री हुनुहुन्छ ।
देश चिनाउने प्रधानमन्त्री र
विदेशमन्त्री आरजु देउवाले हो ।
विदेशमन्त्री नक्कली भुटानी
शरणार्थी प्रकरणमा विवादित
हुनुहुन्छ । दुईजना व्यक्तिले गर्दा
अन्तर्राष्ट्रिय मञ्च र समुदायमा
नेपाली शिर निहिरिन सक्छ ।
नैतिकता भनेको थाइल्यान्डको
सर्वोच्च अदालतको फैसलाजस्तो
हनुपर्छ ।

देशको समस्या भ्रष्टाचार र नेतृत्व हो। नेतृत्वकै कारण भ्रष्टाचार बढ्यो। भ्रष्टाचार भनेको नैतिकता, इमानदारी, आचारण र श्रेष्ठ किनबेचको उपज हो। नेतृत्व वर्य आफैँ भ्रष्टाचारमा लिप्त भएकाले 'मदर अफ भ्रष्टाचार' भन्न सक्ने आधार देखिन्छ। प्रधानमन्त्रीको पद 'पवित्र र सम्मानित' होस्। प्रधानमन्त्री निर्वादाद हुनुपर्छ। तर, प्रधानमन्त्री स्वयं गिरिविष्णु, गोकर्णको जंगलजस्ता भ्रष्टाचारको 'इप्सिनेट' देखिनु दुःख हो। ट्याम्प्रेस्की इन्टरनेसनल भ्रष्टाचार मान्न गर्ने आधिकारिक संस्था हो। ट्याम्प्रेस्कीको मापदण्डमा प्रधानमन्त्री एसियाकै भ्रष्ट प्रधानमन्त्रीमा पर्नुभएको छ। ट्याम्प्रेस्कीको मापदण्डलाई प्रधानमन्त्रीको विद्युत् महसुल नर्तिर्ने उद्योगीको काटिएको लाइन जोड्नु भन्ने आश्लेष समर्थन गर्छ। प्रधानमन्त्रीलाई प्राधिकरणमाथि हस्तक्षेप गर्ने अधिकार थिँए। जनता कुलामा पिछिडको समर्थनमा उत्रिएपछि 'अर्बि न्यूनीकरण'का लागि प्रधानमन्त्रीले ६ अर्ब होइन, २२ अर्ब बक्यौता नै असुल गर्नुपर्छ भनेर कुरा फेर्नुभयो।

बलियो कानुन नभएर र अदुअआलाई 'कंगार आयोग' बनाउँदा भ्रष्टाचार बाढेको हो। भ्रष्टाचार बलियो कानुन र सजाउ अदुअआबाट नयाँ नियन्त्रण हुन सक्छ। ऐन र अदुअआ कसको छन्। ऐनमा 'घुस खांदे,' 'गर्नु हुने काम गर्न र गर्नु नहुने काम गर्न' दबाब दिने, थुनामै बसेर पुष्पक्ष गर्नुपर्ने, आजीवन हत्यायदको व्यवस्था, भ्रष्टाचारीको सामाजिक बहिष्कार गर्ने व्यवस्था, लामो जेलसजाय र नीतिगत निर्णयमा अदुअआले अनुसन्धान गर्ने पाउने व्यवस्था हुनुपर्छ।

हत्यायदको सम्पत्ति हालालाई टप्यो। संसद बिजनेस

नपाए बसिरहेको छ। कानुन बनाउन उद्योगमा जस्तो कलकारखाना, प्रविधि, प्राविधिक, बजार र मजदुर चाहिँदैन। ऐनको मस्यौदा संसदमा पेस गरेपछि विधेयकले आफैँ गति लिन्छ। तीन करोड नेपालीको माग कदा भ्रष्टाचार कानुन सशक्त अदुआ अम्ने छ। सुभाष गरिएको व्यवस्था समेटेर भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०८१ बन्नुपर्छ।

गिरिविन्ध्यमा सर्वोच्च अरालतले मनपरी जग्गा सङ्ग्रहण
गर्न कानुन बनाका भनेको छैन। जग्गा सङ्ग्रहण गर्दै दिनु
तत्कालीन सरकारको स्वार्थ थियो। फैसलाको गलत अर्थ
गोरेर युद्धस्तप्ता भूमिसम्बन्धी ऐन संशोधन गरियो। प्रभावकारी
भ्रष्टाचार नियन्त्रण ऐन आवश्यक छ। तर, सरकार कानुन
डाउँछ। कानुन कडा र हालको काँगा अर्जुनआलार्इ शसक्त
बनाउने हो भने भ्रष्टाचार नियन्त्रण असम्भव छैन। तर, यस्तो
काम भ्रष्ट सरकारबाट सम्भव छैन। टुलो सव्ज आन्दोलनले
कानूनसारिकारी भ्रष्टाचार ऐन बन्न सक्छ। साव्य बालेन साह,
कुलमानसिंह घिसिङ सिंहदरबार पुगे भने मात्र बन्दा।

भ्रष्टाचार नियन्त्रणका लागि सिंहदरबारमा परिवर्तन आवश्यक छ। सिंहदरबारको परिवर्तनले मात्र भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन कायम हुन सक्छ। सरकार आफैँ नेपालमा बालादेशको जस्तो अन्धोलेन निम्त्याउँछ छ। शेख हसनको शासनकालमा आर्थिक विकास भएको थियो। 'फ्रिडम फाइर'का लागि कोठा खुदयाएका कारण देशनिकासका हुनपुग्यो। नेपालमा भ्रष्टाचारको कानून संवैधानिक राजतन्त्रमा संवैधानिक पद कहिल्यै बढाबढमा बिकेन। उत्कृष्ट व्यक्ति खोजीखोजी नियुक्ति दिइन्थ्यो। गणतान्त्रिक नेपालमा संवैधानिक पदमा बढाबढको बोलपत्रका आधारमा जसले बढी कबोल गर्छ उसैलाई नियुक्ति दिने संस्कार बस्यो। नैतिकता, इमान्दारी, अचरण बेचेर सरकारबाटै गरिएको भ्रष्टाचारको उदाहरण विचमै पाइँदैन।

भ्रष्टाचार निवारण ऐन कडा र अदुअअलाई काँग्रेस नबनाइको भए गिरीबन्धु डी स्टेट, भुटानी शरणार्थी, गोरकाल फरेस्टका मुख्य पत्रा आजापक्षमा हुने थिए। दुलमा माछा फुकाइने थिएन। पुर्षकाका लुगा थुमामा बस्नुपर्नेहरू आज मन्त्री भएका छन्। भ्रष्टाचार निवारण ऐन र अदुअअमा सुधार गर्ने शकको समाधान हो। शासक नमिली भ्रष्टाचार सम्भव हुँदैन। शासक वर्ग र भ्रष्टाचारी मोटाए जतना गरिब भए पनि भ्रष्टाचारकै कारण चार्ल्स सोभराजले नेपालको भन्सारबाट हात्ती छेउउन सक्छु भनेका थिए। त्यो अवस्था आज पनि काही छैन। नत्र सुनकाण्ड हुने थिएन। नेपाल भ्रष्टाचारको स्वर्ग बन्ने थिएन।

न्यायपालिका स्वयं, स्वच्छ सुनुवाइको ग्यारेन्टी गरिएको न भएता आइसिसिअफको पक्ष भएकाले स्वच्छ सुनुवाइ बहाल। त्यसैले जिन्दगीभरको हत्यादामा, भ्रष्टाचारको फराकिलो परिभाषा, लामो जेलसजाय, थुनामा बस्ने पुर्षा गर्ने, भ्रष्टालाई सामाजिक बहिष्कार गर्ने, नीतिगत निर्णयमा प्रधानमन्त्रीमाथि समेत अहल हुने अनुसन्धान गर्न पाउने व्यवस्थाको मौलिक हक हुन र मानवअधिकार उल्लंघन हुँदैन। देश 'पुलिस स्टेट' भनिँदैन। मानवअधिकार उल्लंघनमाथि कालोसूचीमा राखेर सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था सिधामा सम्मत मानिएपछि राखेर ठहर भएकालाई 'सामाजिक बहिष्कार' सिधामा सम्मत नै हुन्छ।

सजावका दुई सिद्धान्त हुन्छन् । एउटा 'डिरेक्ट' अर्को 'नरम' । भ्रष्टाचरमा सजायको व्यवस्था डिरेक्ट हुनुपर्छ । भ्रष्टाचार शक्तिव्यवस्था हुँदैन । नैतिकता, इमानदारी, आचरण, शपथ र राज्यको शिवाय बेचेर भ्रष्टाचार हुन्छ । पुस खान्ने भनेर आफ्नो धर्नीलाई सधैं राखेर शपथ खाएका सार्वजनिक पद धारका गरेको कोसँग-इन-ओथिरीबाट मात्र मात्र भ्रष्टाचार हुन्छ । अधिकांशको इश्रुयोग नैतिकता, इमानदारी र आचरणको विकासबाट भ्रष्टाचार हुने हुनाले यसविषय कडा लागुनु निवृत्त । जनतालाई सेवा पुर्याउने 'पब्लिक पर्स' का लागि विकास गठन गरिन्छ । त्यस्ता निकायलाई अधिकार सम्पन्न गरिन्छ । इमानदारी, आचरण, नैतिकता, अधिका र राज्यको शिवाय बेचेर हुने भ्रष्टाचारमा लामो जेलसजाय र आजीवन हदयमा हुनुपर्छ । तब 'डिरेक्ट इफेक्ट' सिर्जना भएर भ्रष्टाचार नभै डराउँछ ।

०५९ को भ्रष्टाचार ऐन अब प्रभावकारी हुन सक्दैन। त्यसैले, भ्रष्टाचार नियन्त्रण ऐन २०८१ बन्नुपर्छ। कानुनलाई 'विवल अफ द पिपल' अर्थात् 'जनताको इच्छा' मानिन्छ। तीनौन करोड नेपाली जनताको इच्छा कडा भ्रष्टाचार नियन्त्रण ऐनको र शक्त अदुआ हो। हालको आन्दोलन यसैलाई लिएरै भएको हो। सरकार भनेको जनताको प्रतिनिधि हो।

करोड नेपालीले देश चलाउने हो भने भद्रगोल हुन्छ भनेर २५ जनाको मन्त्रिपरिषद्लाई देश चलाउने कार्यकारी अधिकार दिइएको हो । त्यही अधिकारको सही उपयोगबाट देश स्वर्ग र दुर्गुपयोगबाट नर्क बन्छ । गणतन्त्र नेपालमा गलत व्यक्तिहरू कार्यकारी अधिकारमा पुग्दा देश नर्क बन्यो । सरकारले तीन करोड नेपालीको बालानुसार काम गर्न सवैदेन भने पद त्याग गर्नुपर्छ । नयाँ बालानहरूले सिंहदरबार सम्हालेनछु ।

तेल्लोपट्टक प्रधानमन्त्री हुँदा 'भ्रष्टाचारीका मुख हेर्दिन' भन्ने दर्तुभयो। चौथोपटकमा चित्रगुप्तको अदालतमा सामना गर्नु भन्नुभयो। धर्मनिरपेक्ष देवको कान्यकुब्ज प्रधानमन्त्रीले केटाकेटीले नपत्याउने चित्रगुप्तलाई अधि सारेर टार्न पाउनुहुन। १८ फागुन, ०७४ मा मैले एक दैनिकमा काल्पनिकआगाडि मिडिया बोलाएर गैले भ्रष्टाचार गरेको छैन र 'परिचय' पनि भनेर शायर खाएर देखाउनुहोस् भनेर लेखेको थिएँ। पुनः दोहोयाउँछु, 'शपथ खानु'। चित्रगुप्तको कान्यकुब्ज अदालतमा सामना गर्नु भन्नेले यही पृथ्वीको अदालतमा अदअअ सामना गर्न किन हिचेकिचाउने?

आमनागरिक र दलका कार्यकर्तासमेत भ्रष्टचारले निराश छन्। टिकट नपाइएका भनेर नेताप्रति 'बाध्यात्मक बफादारी' देखाइरहेका छन्। शासकहरू कमजोर कानुन र कंगारु अदुआमा रमाइरहेका छन्। कानुन बलियो होला अदुआ सशक्त होला भन्ने त्रास शासक वर्गमा छ।

सरकारको अलोकप्रियता गौरा पर्वमा दुई नेताविमन्त्रीको
भएको हुट्टिले प्रमाणित गर्छ। हुट्टिङ प्रधानमन्त्रीको
अलोकप्रियता हो। हुट्टिङबाटै मुद्दा चलाइयो। प्रज्ञा-त्रामा
हुट्टिङ गर्ने सरकारविरुद्धको अधिकार हो। तुरुन्त मुद्दा फिर्ता
लिइयो। पूर्वप्रधामन्त्री शेरबहादुर देउवाले हुट्टिङलाई लिएर
नैतिकताको प्रश्नचिह्नित गर्नु। हालै थाइल्यान्डको संवैधानिक
अदालतले 'संवैधानिकप्रश्नलाई' नीतिक आचरण उल्लंघनभएको
प्रधामन्त्री पदबाट बर्खास्त गर्नु। प्रधानमन्त्रीले ६ महिना
जेलसजाय भएको पिनेट च्युलाई मन्त्री बनाएको नैतिकता
र आचरणको उल्लंघनमा प्रधानमन्त्रीलाई बर्खास्त गरियो।

जेल सजाय भएको व्यक्तिलाई मन्त्री बनाउन नहुने थाईल्यान्डको नैतिकताको नमूना हो । हामीकहाँ ट्रांसपरेन्सीले एसियाकै प्रष्ट भनेको व्यक्ति प्रधानमन्त्री र भुटानी शरणार्थीको प्रकरणमा देश आएको व्यक्ति उपप्रधानमन्त्री र परराष्ट्रमन्त्री हुनुहुन्छ । देश आएको प्रधानमन्त्री र विदेशमन्त्री आरजु देउवाले हो । विदेशमन्त्री नक्कली भुटानी शरणार्थी प्रकरणमा विवादायि हुनुहुन्छ । दुईजना व्यक्तिले गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय मञ्च र समुदायमा नेपाली शक्ति हिनुरिन्छ । नैतिकता भनेको थाईल्यान्डको सर्वोच्च अदालतको फैसलाजस्तो हुनुपर्छ ।

अमेरिकी संविधानको धारा २, भारतको संविधानको धारा ७४(१) र हाम्रो धारा ७५(१) कार्यकारी अधिकार समान व्यवस्थाको हो। भारतको संविधानको धारा ७४(१)को विवेचनामा 'कार्यकारी प्रमुखको मानसिक शरीरिक अवस्था स्वस्थ र तन्दुरुस्त हुनुपर्छ' भन्ने व्याख्या छ। त्यसका लागि मोंटेस्क्ये बोर्डोबर्ट पक्षेपण भएर प्रमाणित भएको हुनुपर्छ। (कमेन्ट्री अन द कन्स्टिट्युसन अफ इन्डिया, खण्ड इ पेज ३७०)। देशहितका लागि पुराना नेताले राजनीतिबाट सन्यास

अन्त्यमा,
(१) सरकार इमानदार हुँ भन्ने हो भन्ने हदम्यादरहित
भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०८१ बनोस् ।

(२) अमेरिकी राष्ट्रपति जो बाइडेनले आफ्नो देश, दल र अमेरिकी जनताका लागि भनेर राष्ट्रपतिमा नउठ्ने र उपराष्ट्रपतिलाई उम्मेदवार बनाउने निर्णय गर्नुभयो। यतिखेर उहाँको नैतिकताको दूले तारिफ भइरहेको छ। त्यही बुद्धि हाम्रा नेतामा पनि आओस्।

(३) हालको अदुअआ पञ्चायतको अदुनिआ हो। अदुनिआ राजा वीरन्द्रको देन हो। अदुनिआ हुँदा भ्रष्टाचारको कारावाहीमा कर्मचारी मात्र पर्यै, मन्त्रीलगायत नेतृगण कारावाहीमुक्त थिए। त्यस्तै, अदुनिआअन्तर्गतको अदुनि नियमावली थियो। त्यो नियमावली विस्तृत थियो। त्यसलाई अक्षरशः पालना गर्ने हो भने भ्रष्टाचारको परिभाषा व्यापक थियो, हृदयमाद लामो थियो। छिद्र खोजेर उम्कने ठाउँ थिएन। २०२० को अदुनि नियमावलीबाट दीक्षित भर्ना सुभाब गरिएको व्यवस्थासहित नयाँ कानुन बनाउने बुद्धि सरोकारवालामा आओस्। हालको भ्रष्टाचार नियमावली ऐन २०५९ खारेज गरेर भ्रष्टाचार ऐन २०८१ बनाइयोस। नयाँ पञ्चायतबाट

(पेर्सि सर्वोच्च अदालतका पूर्वन्यायाधीश हुन्)

नेप्से परिसूचकमा उच्च अङ्कको वृद्धि

काठमाडौँ । धितोपत्र बजारमा शेयर कारोबार मापक नेप्से परिसूचक सोमबार उच्च अङ्कले उकालो लागेको छ । नेपाल स्टक एक्सचेञ्जका अनुसार नेप्से परिसूचक एक सय २७ दशमलव ३२ अङ्कले उकालो लागेर दुई हजार आठ सय २३ दशमलव २५ मा पुगेको छ ।

यस्तै दूला कम्पनीको कारोबार मापन गर्ने सेन्सेटिभ परिसूचक २२ दशमलव ९४ अड्ले उकालो लागेर पाँच सय तीन दशमलव ८३ मा पुगेको छ। कूल तीन करोड १४ लाख ३० हजार ४८ किता शेयर रु १३ अर्ब १० करोड ४६ लाख ३१ हजार आठ सय

दुईमा कारोबार भयो ।

नेपेसा अनुसार, नेशनल हाइड्रोपावर, वेस्ट फाइनान्स, समृद्धि फाइनान्स, प्रोग्रेसिव फाइनान्स र एपेल्सजी इन्व्हेस्टमेन्ट कम्पनीको शुरुवात १० प्रतिशतले वृद्धि भई सकारात्मक सर्किट लागेको छ। लक्ष्मी उन्नति कोष चार दशमलव ११, माइक्रोफाइड्रोपावर तीन दशमलव ५९, एनआइसी एसिया फ्लेक्स एक दशमलव ८७, सनराइज फोक्सड ईन्व्हेस्ट फण्ड एक दशमलव ८१ र सामुदायिक लार्जस्केलकान्तीनर्काले एक दशमलव ६१ प्रतिशतले गुमाएका छन्।

बागलुङमा अलैंची जोन बनाउने तयारी

बलेवा । जिल्लाका किसानले ११ पकेट क्षेत्र र तीन वटा ब्लक क्षेत्रका तीन सय हेक्टरमा व्यावसायिक अलैंची उत्पादन गरिरहेका छन् । उक्त तथ्याङ्कको आधारमा प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाले यहाँ अलैंची जोन बनाउने तयारी गरेको छ ।

परियोजनाले पहिलो चरणमा बाग्लुङको ३ सय हेक्टरबाट जेनकोन तयारी गरेको हो। अधिकतम पाँच सय हेक्टर क्षेत्रफल पुग्यो भने लक्ष्यका लागि परियोजनाले पर्वतका केही क्षेत्रलाई पनि समेटेने छ। बाग्लुङको जैमिनी नगरपालिका, काठेखोला, ताराखोला र बरेङ गाउँपालिका तथा गण्डकी क्षेत्रमा व्यावसायिक अलैची उत्पादन हुनेछ।

पर्वतबाट मोदी गाउँपालिका र फलेबास नगरपालिकाको उत्पादनलाई पनि जोडमा समावेश गर्ने परियोजनाको लक्ष्य छ। “पहिलो चरणमा बाग्लुङकै तीन सय हेक्टरलाई जेनकोन रूपमा विकास गर्छौं, त्यसपछि क्रमशः क्षेत्रफल थप्दै जाने हो”, परियोजनाका वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत नारायण पीडेलले भने-“उत्पादन र बजारकिरण सुधार्नु हुँदै पहाकाले जेनकोनको अवधारणामा पुग्यौं। परियोजनाको सिफारिसमा मन्त्रिस्तरीय निर्णयपछि जेनकोनको काम कार्यान्वयनमा आउने छ।” हाल पक्रेट र ब्लकमा आनन्द किसानको खेतबारीमा पुरो अलैची उत्पादन बढाउने भरहरेको छ।

तत्कालीन कृषि विकास कार्यालयले सामान्य उत्पादन र बजारीको क्षेत्रमा साथ दिए पनि हाल परियोजनामार्फत् बागलुखुबाट ३० मेट्रिक टन अलैंची विदेश निर्यात भइरहेको छ । त्यसवाहेक केही देशभित्रै बिक्री भएको हो । उत्पादनको ८० प्रतिशतवढी अलैंची निर्यात हुने गरेको हो । उपभोग गर्दै बागलुखुमा हाल ४० मेट्रिक टनबढी अलैंची उत्पादन भइरहेको छ ।

भापाको विर्तामोडबाट आउने व्यापारीले गाउँबाट

अलैंची सम्वलन गरेर लैजाने गरेका हुन् । व्यापारी किसानको बारीमै आउँदा पनि प्रतिकेजी न्यूनतम एक हजार पाँच सयदेखि दुई हजार एकसयसम्म मूल्य रिरका छन् । कतिपय किसानले त आफैँ बिन्ती गरेर चाह हजार प्रतिकेजीसम्म पार्ने गरेका छन् ।

हिउँदेमा लामो खेदी र तर, ती समस्यालाई परिचयोजनाले तत्काल सम्बोधनको तयारी गरेको हो । कतिपय किसानले भने बजार कता पाइन्छ भनेर अच्यौल हुँदा क्षेत्र बढाउन नसकेको गुनासो गरेका छन् । परिचयोजनाको साथ र सल्लाह पाएमा उत्पादन बढाएर जुन गलकेत नगरपालिका-१ का किसान नेत्र बुढाथोकीले बताए ।

दुई वर्षआघ जैमिनीका किसानको बारीमा लगाएको अलैंची कुहिएको थियो । परियोजनाले तत्काल औषधि उपचार गराएपछि जोगाउन सकेका थिए । “जैमिनीमा मात्रै

वर्षमा दुई सय ५० क्विन्टल अलैंची बिक्री हुने गरेको छ"।
कृषि प्राविधिक प्रकृति शर्माले भनिन्- "बजारको सुनिश्चित
गनं सके अभ्रै उत्पादन बढ्दछ ।"।" बोरेडा किसानले पनि
अलैंचीको राम्रो उत्पादन लिएको स्थानीय यामबहादुर थापाले
भनाउने गरेका छन्। वर्षमा एकडोही तीन लाख सम्म
कमाउने किसान धेरै छन्। ताराकोटा गाउँपालिकामा पनि
फण्डे दुई सय हेक्टर बढीमा अलैंची लगाइएको छ ।

अलैंचीमा समस्या आयो भने तत्काल उपचार गरेमा क्षति न्यूनीकरण गर्न सकिने वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत पौडेलले जनाए । अत्यधिक गर्मी बढ्ने र सिँचाइको अभाव भएका गानो मर्ने गरेको हो । हत हउँदमा लामो समय खेडीरहेका लागेकाले त्यस्तो समस्या देखिएको हुनसक्ने भन्दै पौडेलले चालु आर्थिक वर्ष एक दर्जनभन्दा बढी सिँचाइको योजना पनि सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको जानकारी दिए । रासस

